

MONITOR

zpravodajský čtrnáctideník

ROČNÍK IV., ČÍSLO 20

29. listopad 2007

(za dobrovolné příspěvky)

ROK STÉHO VÝROČÍ BLAHOŘEČENÍ SV. PANÍ ZDISLAVY – PATRONKY RODIN

Tradice Otců

Z promluvy svatého biskupa Ondřeje Krétského

Se vztaženýma rukama přijmi toho, který do svých vlastních rukou dal rýsovat plány tvých hradeb. Přijmi toho, který do svých dlaní dal vyhloubit tvé základy. Přijmi toho, který na sebe vzal všechno naše lidství kromě hříchu, aby všechno naše v sobě proměnil. Raduj se, matko, obci síonská,

a neboj se; *slav svoje slavnosti*. Oslavuj toho, který k nám v tobě přichází, oslavuj ho pro jeho milosrdenství. Také ty, jeruzalémská dcero, se raduj převelice, zpívej a tancuj. *Rozsviť se*, voláme s Izaiášem – a jeho hlas zní jak svatá polnice – *rozsviť se, neboť vzešlo tvé světlo a Hospodinova velebnost září nad tebou*.

Jaké je to světlo? Je to přece světlo, které osvěcuje každého člověka, přicházejícího na svět. Ano, je to světlo věčné, světlo mimo čas, a přece svítící v čase, světlo, které se zjevilo v těle, a přece skryté přirozeností, světlo, které zaplavilo pastýře a mudrcům ukázalo cestu, světlo, které bylo ve světě od počátku, světlo, skrze které povstal svět, ale které svět nepoznal, světlo, které přišlo do vlastního, ale které jeho vlastní nepřijali.

Pokus o dialog s Radou Evropy

K vyjádření kardinála Schönborna

V tomto čísle RC Monitoru přinášíme zkrácenou verzi rozhovoru kardinála Christopa Schönborna s listem *The Catholic Herald*. Ten rozhovor má svou historii.

Jak jsme informovali na internetovém serveru *Res Claritatis*, přinesly v létě roku 2005 *New York Times* článek kardinála Schönborna o vztahu víry ve stvoření k evoluční hypotéze. Vídeňský arcibiskup v něm upozornil, že často citovaná slova Jana Pavla II. o evoluci, jež je „víc než pouhá hypotéza“, nevystihují celé učení Církve a citoval přitom několik jiných papežových výroků. V článku kardinál rozlišil mezi evolucí jako obecným pojmem a evolucí v neo-darwinistickém smyslu, tj. neřízeným procesem náhodných variací a přirozeného výběru. „Systém, který popírá jasnou evidenci designu v biologii, není věda, ale ideologie,“ napsal tehdy.

Letos v létě vydalo Parlamentní shromáždění Rady Evropy dokument s názvem „Nebezpečí kreacionismu ve vzdělávání“. Ve výkladovém memorandu, jež je součástí dokumentu, je kardinál Schönborn citován jako odstrašující příklad těch, kdo berou vážně pojem „inteligentního designu“. Proto zřejmě považoval za nutné se k věci znovu vyjádřit.

Dokument Rady Evropy je drsné čtení. Mluví o znepokojení nad „šířícími se kreacionistickými teoriemi“ a tvrdí, že kreacionismus může ohrozit lid-

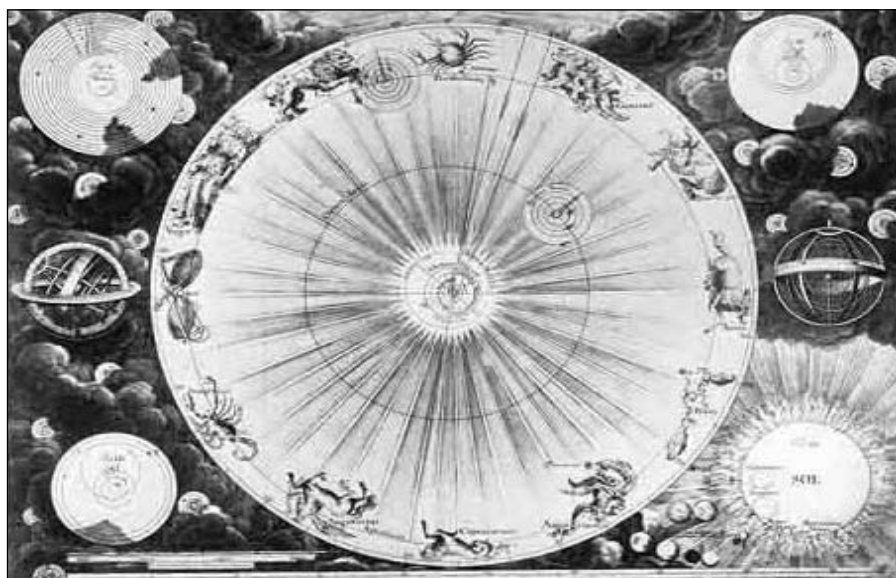

Foto: archivo

ská práva. Jak, to se v dokumentu nikde nevysvětluje. Vlastní text dokumentu nehovoří ani o tom, že se sociální darwinismus se svou představou přežití silnějšího stal ideovým základem obou totalitních režimů 20. století. Teprve ve výkladovém memorandu je o tom malá, zcela odmítavá zmínka. I když dokument uznává, že kreacionismus má řadu variant, zdůrazňuje, že i ta „nejrafinovanější“ verze, jež pouze předpokládá vyšší inteligenci a popírá přirozený

výběr, je „neméně nebezpečná“.

Rudoprávní styl argumentace i kojzarovský jazyk dokumentu komplikuje, žel Bohu, pokusy o dialog. Je zřejmé, že kardinál Schönborn a další se o něj pokoušejí a jistě se o něj budou pokoušet i nadále. Nejpovážlivější na celé věci je ale fakt, že Parlamentní shromáždění Rady Evropy, tedy orgán složený z politiků, chce rozhodovat o otázkách, jež se týkají vědeckého a rozumového poznání.

Michaela Freiová

ZPRÁVY

Papež o svatém Jeronýmovi

7. listopadu hovořil papež při generální audienci o svatém Jeronýmovi. Středem jeho života se stala Bible. Přeložil ji do latiny, ve svých spisech ji komentoval a konkrétně ji praktikoval ve svém asketickém životě. Odešel na východ, kde žil v poušti jako poustevník.

Když se vrátil do Říma, zaměstnal ho papež Damasus jako tajemníka a rádce, ale po papežově smrti se Jeroným vrátil zpět do Svaté země, usadil se v Betlémě a žil tam až do své smrti v roce 419 nebo 420. Tam pokračoval v biblických komentářích, obhajoval víru a oponoval herezím. Vedl mnichy k dokonalosti, učil a pečoval o poutníky, kteří přišli do Svaté země.

„Jeho literární vzdělání a učenost mu umožnily revidovat a přeložit mnoho biblických textů, a tak vykonal zásadní úkol pro latinskou církev i pro západní kulturu,“ řekl papež. Jeho překlad Bible, Vulgáta, byl na tridentském koncilu uznán jako oficiální text latinské církve.

Jeroným tvrdil, že je třeba vracet se k originálním textům Písma, k řeckým originálům Nového zákona a k hebrejským originálům Starého zákona, „aby-

chom našli v pramenech vše, co pochází ze zdroje“, citoval papež Jeronýma. Komentáři Písma musejí prezentovat různé názory, aby čtenář mohl posoudit, který je nejdůvěryhodnější. Podle Jeronýma je důležitá i klasická literatura, která se má stát součástí pravé křesťanské kultury.

Od Jeronýma se musíme učit milovat Boží slovo v Písmu svatém, řekl papež. Je důležité žít s Písmem v živém dialogu. Tento dialog musí mít dvě dimenze: na jedné straně to musí být skutečně osobní dialog, protože Bůh má poselství pro každého. Ale abychom neupadli do individualismu, musíme mít na paměti, že Boží slovo nám bylo dáno proto, aby budovalo společenství, sjednocovalo nás v pravdě. Proto musíme Písmo číst vždy ve společenství živé církve. Privilegovaným místem pro naslouchání Božímu slovu je liturgie.

„Boží slovo přesahuje čas,“ uzavřel papež. „Lidské názory přicházejí a odcházejí, ale Boží slovo je slovo věčného života. Má v sobě věčnost a je platné navždycky.“

VIS

Bělorusko si připomíná sedmdesáté výročí Stalinových likvidací

V roce 1937 vyvrcholily Stalinovy čistky vůči Bílé Rusi. Likvidována byla především běloruská elita: pracovníci kultury a vědy, duchovní všech vyznání i obyčejní občané. Od srpna 1937 do prosince 1938 bylo v Bělorusku zabito přes 10 000 lidí; např. během jediné noci z 29. na 30. října 1937 postříleli příslušníci NKVD v Minsku 100 lidí. Rada města se proto rozhodla prohlásit 29. říjen 2007 jako Den vzpomínky na Stalinovu genocidu.

Běloruští křesťané si připomínají tyto události v průběhu celého roku: řeckokatolíci konali 15. června pouť. Apoštolský administrátor diecéze Minsk-Mogilev sloužil 26. srpna mši svatou za mrtvé. Protestanti si připomněli své mrtvé 28. října. Vzpomínková bohoslužba se slavila také v lesích Kurapaty, kde se nachází mnoho masových hrobů. Podobné bohoslužby se budou průběžně slavit i dále.

SIR

Albánské klarisky udržují památku vězňů režimu

V albánském Scutari otevřelo osm chudých klarisek svůj konvent: nachází se v budově bývalého františkánského kláštera, který byl za komunistického režimu přeměněn ve vězení. Je zde proto muzejní část, která komunistické časy připomíná. Byli zde vězněni političtí vězňi z řad inteligence, kléru, umělců a vědců. Čtyři cely byly upraveny pro výslechy: židle zde byla připevněna k podlaze, vězeň k ní byl připoután

a mučen elektrickými šoky. Ampliony na dvoře vysílaly hlasitou hudbu, aby přehlušily výkřiky vězňů.

V roce 1976 vyhlásila Albánie „státní ateismus“, který jakoukoli náboženskou praxi zakazoval. Sestry každoročně slaví křížovou cestu tak, že procházejí cely a dvůr, aby připomněly památku těch, kdo zde trpěli. Někteří z těch, kdo přežili, se sem vrací a vydávají písemná svědectví.

SIR

Nová encyklika před Vánoci?

Podle sdělení některých agentur se blíží vydání nové encykliky Benedikta XVI. Jediné oficiální sdělení o vznikajícím dokumentu je z července letošního roku, kdy během prázdninového pobytu Svatého otce v Lorenzago di Cadore vatikánský tiskový mluvčí P. Federico Lombardi potvrdil, že Benedikt XVI. pracuje na nové encyklice, která bude pojednávat o tématu naděje. Podle italských agenturních zpráv se druhá encyklika bude pravděpodobně jmenovat *Spe salvi*, tedy „Nadějí jsme spaseni“, což je verš z listu sv. Pavla Římanům (8,24). Text encykliky je prý připravován a nyní se již pracuje na překladech. Spekuluje se o možném vydání ještě před Vánoce letošního roku, přičemž podepsána by nová encyklika mohla být 8. prosince na slavnost Neposkvrněného Početí.

Radio Vatikan

Situace křesťanů v Iráku

Bezpečnostní situace na některých místech Iráku se již lepší. Týká se to zejména Bagdadu, kam se – díky plánu generála Petraeuse – vrací tisíce rodin. V ulicích panuje normální život, ženy mohou vycházet samy. Sunitské i šíitské skupiny začaly spolupracovat s iráckými i koaličními silami a spojily se proti Al-Kajdě. Také členové Husseinovy strany Baas se integrovali do regulérní armády. Počet útoků plynule klesá od června, kdy naopak vyvrcholil; pokles proti loňsku činí 77 %.

Zhoršila se naopak situace v Mosulu pod „islámskou vládou“, kde jsou křesťané cíleně zabíjeni. Naposled byl zastřelen mladý Chaldejec, otec tří dětí.

Asia News

Podněstří konfiskuje náboženské předměty

Oblast Podněstří, která existuje uvnitř Moldávie a dosud není uznána jako politický subjekt, zabavuje cestujícím na svých hranicích předměty náboženské povahy. Nedávno byl popotahován ruský pravoslavný duchovní, který „nepřihlásil k proclení“ kostelní svíčky. Také baptistům, protestantům a samozřejmě pravoslavným byla zabavena náboženská literatura, kterou úřady po zabavení nevracejí.

Becket Fund

ZPRÁVY

Prohlášení kardinála Vlka k 17. listopadu

K 17. listopadu uveřejnil kardinál Miloslav Vlk toto prohlášení:

V závěru totalitního komunistického režimu vyvrcholil dne 17. listopadu boj za svobodu střetem vysokoškolské mládeže s policií na Národní třídě. V tento den vzpomínáme i na boj Církve za svobodu nejen vlastní, ale pro všechny. Vzpomínáme na onu slavnou církevní petici, za kterou stál i kardinál Tomášek. Podepsalo ji tehdy asi 600 tisíc občanů, věřících i ostatních. Sám kardinál prohlásil při bohoslužbě 25. listopadu: „Já a katolická cír-

kev stojíme na straně národa.“

V tento den reflektujeme současný stav svobody církvi a úsilí některých státních institucí omezit svobodu, za kterou jsme tehdy bojovali. Mrzí nás, že v této akci jsou činné i osoby, které tehdy stály spíše na straně režimu, zatímco my jsme byli pronásledováni. A dnes, zvláště v různých funkcích soudců, poškozují svobodu církvi. Není čas začít znovu bojovat za svobodu církvi peticemi a demonstracemi...?

www.kardinal.cz

Ústavní soud hájí proticírkevní novelu

Ústavní soud České republiky ústně vyhlásil náleží sp. zn. Pl. ÚS 2/06, kterým zamítl návrh senátorů Senátu Parlamentu ČR na zrušení zákona č. 495/2005 Sb., kterým byl s účinností od 23. 12. 2005 novelizován zákon č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech.

Česká biskupská konference k tomu říká, že účelem, který sledovala novela č. 495/2005 Sb., bylo především omezovat církev a náboženské společnosti při zřizování charit, diakonií a škol jakožto právnických osob v rámci církevní struktury. Cílem novely byla také snaha znevýhodnit církev a náboženské společnosti v dalších oblastech oproti jiným nestátním institucím sloužícím veřejnosti.

Ústavní soud je při svém rozhodování podřízen zásadě, podle které právní předpis zruší pouze tehdy, pokud nelze

stanovit návod, jak tento právní předpis v praxi vykládat v souladu s ústavou.

Proti ponechání zákona č. 3/2002 Sb. v platnosti v jeho současném znění se vyjádřilo celkem 7 z 15 soudců Ústavního soudu. V ústním odůvodnění Ústavní soud ujistil, že i nadále je nutno respektovat záruky náboženské svobody.

Podrobné odůvodnění rozhodnutí Ústavního soudu není dosud k dispozici, protože náleží byl vyhlášen a odůvodněn pouze ústně. Česká biskupská konference očekává, že písemné odůvodnění tohoto rozhodnutí včetně připojených stanovisek shora zmíněných 7 soudců bude obsahovat jasná vodítka, jak má být zákon č. 495/2005 Sb. vykládán, aniž by to umožňovalo znevýhodňování církvi a náboženských společností.

TS ČBK

Eritrea vyhošťuje misionáře

K 20. listopadu vyhošťuje Eritrea 13 katolických misionářů z různých zemí a kongregací. Vláda už dva roky varuje misionářské skupiny, že se mají připravit na „plánovaný odsun cizinců ze země“. Odsun je součástí plánu maoistické diktatury zničit katolickou církev v zemi.

Přes 90 % obyvatel patří ke čtyřem

uznaným náboženstvím: islámu, pravoslavi, katolicismu a luteránským protestantům. Členové neuznaných církvi jsou často zadržováni a mučeni.

Americká Zpráva o náboženské svobodě uvádí, že stav náboženské svobody se v roce 2006 zhoršil.

Becket Fund

Maroko: využít hydroelektrický potenciál Afriky

52 společností na výrobu elektřiny jednalo 30. a 31. října v Tangeru na konferenci Unie afrických výrobců, dopravců a distributorů elektřiny (UPDEA).

V současné době jen 36 % lidí v severní Africe a 24 % v subsaharské Africe má přístup k elektrické energii. Vzestup cen

nafty má negativní dopad na ekonomiky afrických zemí, jež neprodukují naftu. Výroba biopaliv by podryla výrobu potravin. Proto je třeba soustředit se na vodní energii, na sluneční a geotermální elektrárny.

Fides

Zákon o Třetím odboji

Dne 13. listopadu v Senátu PČR prezentoval senátor Liška návrh zákona o Třetím (protikomunistickém) odboji. Účastníci byli seznámeni se zněním analogického slovenského zákona, který byl už přijat 6. 3. 2006. Právník Jiří Kaucký seznámil účastníky s problematikou komunismu u nás (zmínil např. silné kulturní podhoubí komunismu, jímž byla předválečná kulturní scéna), upozornil na problematiku zbytkových trestů, právní kontinuity s komunistickým režimem atd. Podle něho byl komunistický režim nelegální už od Ústavy 9. května.

Návrh zákona má rozlišovat odboj a odpor proti komunistickému režimu a jasně vymezit, kdo má, resp. nemá, na postavení účastníka III. odboje nárok.

V souvislosti s pojmem „veterán studené války“ upozornil představitel Konfederace politických vězňů, že tato válka byla – ve světovém měřítku – válkou skutečnou (Korea, Vietnam, Kambodža atd.).

K tématu přinášíme článek na str. 4.

RC

Na olympijské hry bez Bible!

Čínské úřady oznámily atletům, kteří budou soutěžit na OH v roce 2008 v Pekingu, že v olympijské vesničce nesmějí mít Bibli. Zahraniční diváci se upozorňují, že si nesmějí do Číny přivést více než jeden exemplář. Podle italského deníku *La Gazzetta dello Sport* se organizátoři odvolávají na „bezpečnostní důvody“, pro něž jsou v olympijské vesničce zakázány jakékoli náboženské symboly a také videokamery.

Evangelický misionář na blogu „Hlasu mučedníků“ napsal: „Čínský tisk vytrubuje do světa, že státem kontrolovaný vydavatel Biblí vytiskl od roku 1981 do roku 2006 43 milionů Biblí. 43 milionů zní jako velké číslo, ale připomeňme si, že v Číně je přes 100 milionů křesťanů.“ (Pozn. RC: Do těchto statistik nejsou započítány osoby mladší 18 let.)

WND

Vážení čtenáři, děkujeme Vám všem, kteří jste zasláním finančního daru umožnili další vydání *RC Monitoru* a pomohli pokrýt režijní náklady spojené s jeho vydáváním.

S upřímným Pán Bůh zaplat

redakce

KOMENTÁŘE

Zákon o Třetím – protikomunistickém – odboji

Foto: archiv

Jedním z vážných problémů postkomunistických zemí Evropy je, že svoboda a demokracie, ony pilíře moderních států euroatlantické civilizace, byly za dlouholeté období totalitní moci reálně obyvatelstvu upřeny a obsahově převráceny na hlavu a zcela zdeformovány. Musíme se těmto hodnotám znovu učit, ukazuje se však, že v jejich interpretaci se vzájemně mezi sebou lišíme více, než je záhodno. Velmi úzce to souvisí s naším vnímáním nedávné minulosti a zvláště pak s tím, zda a jak jsme se přihlásili k lidem, kteří proti totalitní moci aktivně a s nasazením vlastních životů nebo osobní svobody vystoupili.

Podívejme se na tuto věc z hlediska přijatých právních norem vztahujících se k období let 1948 až 1989. Dílem se zaměřovaly na aspoň částečné zmírnění křivd a nespravedlností ve prospěch obětí (zákon o soudních a mimosoudních rehabilitacích, restituční zákony), dílem bylo jejich cílem hledat a pojmenovat nejen politicko-morální, ale také trestně-právní odpovědnost za spáchané zločiny (zákon o protiprávnosti komunistického režimu, vznik ÚDV). Třetí oblastí, které byla věnována pozornost, bylo odtajnění, zpřístupnění a otevření archivů někdejší Komunistické strany a Státní bezpečnosti tak, aby systém a metody nedemokratického ovládnutí moci a jejího udržování byly co nejvíce odkryty a popsány. Tady jsme ještě velmi na začátku, věřím, že zlom přinese práce nově vzniklého Ústavu pro studium totalitních režimů.

Zjednodušíme-li to, náš pohled zpět se soustředil a soustředí na oběti, viní-

ky a systém perzekuce a násilí. Stranou tak byl do jisté míry ponechán fakt, že někteří lidé se totalitě a bezpráví otevřeně postavili, někdy i se zbraní v ruce, s cílem obnovit svobodu a demokracii a svrhnout nelegitimní moc nebo jí aspoň uškodit. Nebyli v pravém slova smyslu oběťmi, neboť svou cestu si zvolili sami, dobrovolně a s plným vědomím vysokých trestů (včetně toho nejvyššího), které jim jako nepřítelům vládnoucího režimu hrozily. Tito stateční mužové a ženy si podobně jako účastníci odboje za druhé světové války zaslouží naši úctu a vděčnost. Je by měla společnost vnímat jako skutečně pozitivní vzory jednání v době minulé.

Jak ovšem tento záměr vtělit do konkrétních paragrafů? Má-li mít totiž zákon o účastnících III. odboje a odporu proti komunismu vůbec smysl, nemůže se opírat o „přání otcem myšlenky“, tj. je třeba jasně, srozumitelně a vždy znovu obhajitelně vymezit, kdo a proč má na účastnický statut nárok a kdo ne. Na jedné straně nesmíme zapomenout na nikoho, kdo statečně a s vědomím všech rizik bránil hodnoty svobody a demokracie. Na straně druhé musí mít ocenění svou váhu, tedy nebýt tak široce nastaveno, že nakonec za „hrdinu“ bude možné označit kdekoho, bez ohledu na jeho skutečné pohnutky a činy.

Rozdílně od analogického zákona přijatého na Slovensku jsme se z uvedených důvodů rozhodli rozlišovat mezi dvěma způsoby postavení se proti komunistickému režimu, mezi odbojem a odporem. Jejich zaměření je stejné, rozdíl je dán především mírou podstupovaného

rizika (v případě odboje trest smrti nebo dlouholetý žalář), kontextem, v němž byly dané akce vykonávány, a jejich charakterem. Jedná se mj. o postižení toho, že stejné činy (např. sepisování a rozšiřování protikomunistických petic, členství v ilegální organizaci) představovaly něco jiného v padesátých a něco jiného v osmdesátých letech. Neznamená to ovšem, že fenomén III. odboje časově omezujeme na období nástupu komunistů k moci: výzvědná spolupráce se zahraničními službami demokratických států s cílem napomoci jejich vítězství ve studené válce byla obdobně nebezpečným jednáním na začátku i konci komunistické éry. Rozlišení je nutné i proto, že návrh zákona přiznává účastníkům odboje statut válečného veterána: jejich činnost by tedy měla vykazovat posouzení vlastní situace jako jakéhosi „válečného stavu“.

V dalších momentech se náš návrh již blíží slovenskému příkladu. Osvědčení účastníka odboje nebo odporu by měl vydávat Ústav pro studium totalitních režimů. Překážkou přiznání statutu je podíl na budování, rozvoji a upevňování komunistické totalitní moci v Československu, tj. daná osoba byla v předmětném období např. příslušníkem nebo spolupracovníkem Státní bezpečnosti, zastávala vysoké funkce v Komunistické straně, byla členem Lidových milicí apod., pokud intenzita, rozsah nebo délka její odbojové činnosti nebo skutků odporu zjevně nepřevyšovala toto selhání.

Důležitou změnou oproti slovenskému znění je paragraf týkající se tzv. zbytkových trestů. Ty budou zrušeny a odškodněny, pokud se u příslušných trestných činů soudním řízením prokáže, že jednání odsouzeného bylo vedeno úmyslem oslabit nebo poškodit komunistickou moc.

Co dodat závěrem? Hlásí-li se náš stát ke svobodě a demokracii, neměl by zapomínat na ty, kteří dané hodnoty bránili v dobách zlých. Bude to znamenat zřítí se teze, že vlastně všichni jsme byli stejnými oběťmi, respektive viníky. Nebylo tomu tak. Lidé ničemní si zaslouží odsouzení, hrdinové úctu. Nebojme se vyzdvihovat ideály vlastenectví, statečnosti a sebeobětování. Nepodceňujme význam pozitivních příkladů pro společnost. Naše vlastní historie je největším dokladem toho, jak se to nevyplácí.

Jiří Liška, místopředseda Senátu

VĚDA A VÍRA

Kreacionismus se nekryje s vírou v Boha Stvořitele

Christoph kardinál Schönborn

Výzva křesťanským školám, aby nešířily kreacionismus jako vědeckou teorii, adresovaná jim Evropskou radou nedávnou rezolucí, je falešný problém, a to z velmi prostého důvodu: kreacionismus není vědecká teorie. Na základě toho je jasné, jak zcestné je vyloučit ze škol jakoukoli zmínku o stvoření s odvoláním na kreacionismus. Stejně tak zcestné je spojovat s kreacionismem pojem „intelligent design“ v mnohem širším pojetí, jež zahrnuje také Boží záměr. O těchto tématech, jež se týkají také náboženské výchovy v evropských školách, hovořil vídeňský arcibiskup kardinál Christoph Schönborn v interview pro The Catholic Herald.

Velmi dobře chápu rodiče a učitele, i ostatní lidi, jimž leží na srdci situace v Evropě, že jsou znepokojeni rostoucím vlivem kreacionismu. Mají pravdu, když tvrdí, že kreacionismus je proti tomu, co dnes tvrdí vědecké poznání. I já sdílím toto znepokojení. Z katolického hlediska kreacionismus – neboli doslovný výklad prvních dvou kapitol knihy Genesis, a názor, že ke stvoření došlo v šesti dnech – je prostě absurdní. Podle katolického chápání Bible se tyto dvě kapitoly o stvoření světa nesmějí považovat za vědecký záznam o počátcích světa. Z tohoto důvodu s distancí od kreacionismu souhlasím.

Na druhé straně jsem velmi zneklidněn faktem, že v tomto odmítnutí kreacionismu, jež lze sdílet, se směšují dva rozdílné aspekty otázky. Prvním aspektem je, že politická instituce – Rada Evropy – se vyjadřuje k vědecké teorii. Jde o velmi nebezpečný krok. Nechejme vědu věd: nezasahujme politikou do otázky, zda jsou darwinistické nebo neo-darwinistické teorie o evoluci platné. Nejedná se o politické problémy. Je to vědecká materie a takovou musí zůstat. A jestliže došlo k nějakému nedorozumění ohledně mé pozice k tomuto problému, prohlašuji naprosto jasně, že z hlediska života Církve je velmi důležité, aby nebyla zatahována do problému, zda je nějaká vědecká teorie experimentálně platná.

Druhý aspekt, který mě znepokojuje, je zmatení, které – jak se zdá – je za touto rezolucí Rady Evropy: zmatení mezi kreacionismem a vírou v Boha jako Stvořitele (vírou společnou křesťanům i ostatním náboženstvím, jako je islám a židovství) nebo a země, který stvořil všechny věci z ničeho a který má moc vést svět k jeho cíli, v Boha, který dal světu i našim životům smysl a cíl.

Kreacionismus je mylné chápání víry ve Stvořitele. Proto je nebezpečné, když politici směšují víru ve Stvořitele s teorií, kterou většina křesťanů odmítá a kterou přijímají jen určité skupiny, ale jistě ne katolická církev. Tyto dvě výhrady k rezoluci bych rád vyjádřil.

Ale i co se týká „intelligent design“, jsou nutná upřesnění. Tato teorie tvrdí, že je možno vědeckým způsobem, tak jako v přírodních vědách, dokázat, že v přírodě existuje plán. Já ale tvrdím, že lidská inteligence může tento plán v přírodě poznat. Jde o tvrzení, jež jde za hranice vědecké metody. Je to filozofické, možná náboženské tvrzení. Je to tvrzení jež má základ v lidské inteligenci, v lidském rozumu.

Jak často tvrdil Benedikt XVI., prvotní otázka zní, zda je počátkem všeho *logos* nebo náhoda. Papež také řekl, že je to základní otázka, na kterou musíme odpovědět svou inteligencí nesenou světlem víry: jde o to, zda rozeznáme racionálnost ve světě, zda je příroda pochopitelná. Odtud vzniká otázka: odkud pochází? Je možné, aby inteligenci, rozumnost, vytvořila náhoda, abychom my, inteligentní tvorové, byli produktem nerozumného procesu? V žádném případě by ale do této debaty neměla zasahovat politika. Ponechme ji věd.

Je také problematická konfuze, kdy se na jedné straně nepatřičně spojuje víra, náboženství a kreacionismus a na druhé straně věda, fakta a Darwin. Na jedné straně je nutno říci, že Darwinova teorie je vědecká domněnka a musí být užívána právě jako domněnka. Hodně se rozvinula od doby, kdy ji Darwin formuloval, a stále se rozvíjí. Musí se o ní diskutovat jako o každé jiné vědecké teorii a nesmí se stát předmětem politiky. Není věcí politiků nebo náboženských vůdců, aby rozhodovali, zda je tato teorie platná. Jak jsem prohlásil za přítomnosti Benedikta XVI. v Castel Gandolfo – musíme osvobodit Darwina od darwinismu. Musíme osvobodit vědu od ideologie a politiky. A to v zájmu vědy samé: ve 20. století jsme zažili otřesné příklady zasahování politiky do vědy. Na druhé straně s rozumem nemá nic společného názor, že věřit ve Stvořitele (ne v kreacionismus!) nemá nic společného s rozumem; toto tvrzení je arogantní. Pohledme na dějiny filozofie od Platona po Kanta a Hegela. Všichni se zabývali tímto problémem ve filozofických termínech, neboli v termínech rozumu.

Foto: archív

Rezoluce Rady Evropy vyjadřuje také zneklidnění nad možným spojením mezi kreacionismem a teocentrickými tendencemi. Chápu obavy toho, kdo psal tuhle rezoluci. Máme špatné příklady pokusů o teokracii v současném světě. V tomto ohledu mohu jen připomenout, že katolická církev, ať už se v minulých stoletích vyskytla jakákoli takováto pokušení, se naprosto jasně postavila proti všem teokratickým pokusům. Zároveň připomínám, že používáme-li svobodné nástroje demokratické společnosti, pak věřit v Boha a v jeho přikázání, usilovat o jejich plnění, nemá nic společného s nerozumností (iracionalitou). Je jistě důležité podporovat hodnoty, na nichž spočívá naše demokracie, protože dobře víme, že demokracie může žít pouze z hodnot, které nemohou být rozhodnuty demokraticky, ale které jsou předpokladem, z něhož se demokracie odvozuje: lidská důstojnost, svoboda, inteligence jako schopnost chápání a myšlení, to jsou základní lidské hodnoty. Ty nejsou produktem demokracie, ale jsou jejím předpokladem. A zdůrazňuji, že tyto základní lidské hodnoty nemají nic společného s teokracií. Církev je nevycucuje, nýbrž je předkládá a ukazuje, že jsou dobrem společnosti.

*z angličtiny přeložil a redakčně zkrátil
P. Josef Kolářek SJ*

AKTUALITY

Kosovo – máme se ho bát?

Pokud by byli všichni muslimové jako Albánci, střet civilizací by nehzrožil.
Ale do standardního evropského státu má Kosovo ještě daleko.

Foto: archív

Nezávislé Kosovo – islámský stát v Evropě! Gangsterský stát, ovládaný mafií! Balkánská krize vzbuzovala vždy emoce, nezávislost Kosova pak obzvláště. Hlavně na krajních křídlech politického spektra. Pro extrémní levici byla válka na Balkáně jasná – fandilo se Srbům, protože postkomunistický srbský prezident Slobodan Milošević byl chápán (spolu s běloruským Lukašenkem) jako poslední výspa socialismu v Evropě, jako bojovník proti „novému světovému pořádku“. Že se věnoval hlavně ničení sousedních zemí a rozkrádání té vlastní, se velkoryse přecházelo. Po 11. září ale získali Srbové podporu i v části konzervativní pravice, která začala najednou všechny konflikty na světě, kde alespoň na jedné straně figurují muslimové, vnímat logikou celosvětového gigantického zápasu proti islamistickému džihádu. A protože proti Srbům bojovali (kromě katolických Slovinců a Chorvatů) také muslimští Bosňáci a Albánci, bylo jasno – Srbsko je hradbou křesťanství. Ten mazaný komunistický aparátčík Milošević by se divil...

Kořeny konfliktu

Jenže ne každý spor lze chápat takto jednoduše. Z jiného soudku jsou spory na Blízkém východě a z jiného zase etnické války na Kavkaze či na Balkáně.

I proto je Kosovo třeba posuzovat bez ideologických brýlí a s trochou znalosti historie. Protože ta hraje na Balkáně vždy zásadní roli.

Jistě, na Kosovu je mnoho fyzických památek srbské historické přítomnosti – nádherné klášterní komplexy, kostely, hrady... Kosovo bylo jedním z center srbského středověkého státu (který ovšem vznikl v Sandžaku, správní centrum měl v dnešním makedonském hlavním městě Skopje a obsahoval i většinu dnešního Řecka). A skutečně v něm Srbové měli ve středověku většinu a až v 19. století se jejich podíl a podíl Albánců zhruba vyrovnal. Ale zrovna tak patřili ke kosovské minulosti i Albánci, koneckonců albánské oddíly stály bok po boku srbským (a bosenským) v bitvě na Kosově poli a albánský katolický vůdce Skanderbeg úspěšně vzdoroval Turkům ještě v době, kdy už byli Srbové podmaněni. To, že se na nějakém místě mění struktura obyvatelstva, se zkrátka stává, a na Balkáně obzvláště. Turci stěhovali odbojné albánské katolické kmeny z hor do snáze kontrolované kosovské nížiny a Srbové se zase stěhovali do oblastí pod habsburskou správou (hlavně do dnešní severosrbské oblasti Vojvodina) a později do nezávislého Srbska. Stejně jako migrovali albánští pastevci z hor do Kosova, stěhovali se pravoslav-

ní Slované z pusté Hercegoviny a Černé Hory do srbského knížectví, do prázdných oblastí, odkud byli od druhé poloviny 19. století vyháněni muslimové.

Pozdější oblíbené fámy o tom, jak měli Srbové v Kosovu většinu, dokud se tam za druhé světové války a po ní (v krátkém období 1945–1948, kdy měl jugoslávský vůdce maršál Tito s Albánií přátelské vztahy) nenastěhovaly masy Albánců, jsou jen a jen fámy. Podle jugoslávského sčítání lidu žilo v Kosovu v 80. letech jen asi 3000 lidí, kteří se narodili v Albánii. Migrace je přirozený proces, stejně jako demografie a není třeba za ním hledat spiknutí.

Vzájemná vendeta

Srbsko-albánský vztah se také nedá chápat jen jako nepřetržitý konflikt. Jen se stále zostřoval s příchodem moderního nacionalismu – tedy od konce 19. století. Ale ještě při albánském povstání v roce 1920 (tzv. povstání Kačaků) tvořilo důležitou část povstaleckého manifestu důrazné upozornění, aby povstalci nechali na pokoji své srbské sousedy. A za druhé světové války (kdy bylo Kosovo začleněno do loutkové tzv. Velké Albánie pod italskou správou) mělo Kosovo spolu s Makedonií nejmenší počet obětí z celé Jugoslávie. To se netýkalo srbských kolonistů, které tam srbská vláda v meziválečném období dosídlila na albánskou půdu, aby změnila etnickou strukturu oblasti. Ti byli vyhnáni a řada z nich se už po válce nevrátila, neboť dostala nové domy ve Vojvodině – pro změnu po vyhnaných Němcích a částečně Maďarech.

Balkánské války 1912–1913, s krvavým dobytím Kosova Srby, první světová válka, kdy Albánci využili příležitosti k odplatě, represivní režim královské Jugoslávie (který Albáncům zabavoval půdu, vystěhoval je do Turecka a nedovolil ani základní školy v albánštině)... Potom další odplata za druhé války a drsné obsazení Kosova komunistickými partyzány... to vše už s kdykoli relativně dobrými sousedskými vztahy zamíchalo.

Albánci patřili ke konzervativní venkovské části populace a komunismus jim nebyl po chuti. Jejich povstání na konci války bylo rozdraceno, Albánci byli pau-

AKTUALITY

šálně označeni za kolaboranty s fašisty, jenže už roku 1948 na ně padl další stín. Sousední Albánie se ve slavném sporu Tito-Stalin postavila na stranu sovětského vůdce. Kosovští Albánci, z nichž většina byli nevzdělaní muslimští venkované, začali být rázem chápáni jako pátá kolona sousední stalinistické Albánie. Celá padesátá a šedesátá léta byla ve znamení policejních razíí, hledání zbraní a nejrůznější šikany. Kosovo bylo nejzaostalejší částí Jugoslávie a prakticky až dosud jsou Albánci pro většinu (ex)Jugoslávčů cosi jako cikáni.

Změny k lepšímu

Od poloviny 60. let se věci začaly měnit. Maršál Tito začal místo biče používat i cukr. Větší autonomie, vlastní univerzita, investice do průmyslu. Zdálo se, že Kosovo je na dobré cestě. Ale komunistický stát sice v Kosovu investoval, ale vytvořil jen mamutí neefektivní fabriky a univerzita produkovala masy mladých ambiciózních albánských kádrů, pro které nebylo uplatnění. Ekonomický rozdíl mezi Kosovem a vyspělými částmi Jugoslávie se zvyšoval. Frustrovány byly obě strany – jak Kosovští Srbové, tak Albánci. Kosovští Srbové do 70. let drželi v rukou většinu úřadů, policii či školství. Najednou se ocitli pod tlakem nové kosovské inteligence, která měla navíc tu výhodu, že byla bilingvní. Začali tak ztrácet své privilegované postavení. Jenže i to bylo málo pro bující kosovsko-albánskou populaci. Ta v 80. letech dosahovala vrcholu populační exploze, zatímco Srbové se blížili ke svému smutnému primátu 0,88 dítěte na ženu a jedné z největších potratovostí v Evropě a 200 000 potratů ročně.

V současnosti má tak Srbsko o jedno procento obyvatel méně než v roce 1991 – a to i přes příliv 400 000 uprchlíků z válek v 90. letech. Pro Srby, tradičně svázané se státním sektorem, přestávalo být Kosovo místem, kde se lze uplatnit, a následoval jejich odliv za prací do vyspělejších částí Srbska. Na kosovském venkově, kde byl nedostatek půdy, skupovali Albánci srbské pozemky (příčemž někde užívali i nátlaku) a tak řada původně srbských vesnic dostala albánský charakter. Zatímco v roce 1961 tvořili Srbové v Kosovu ještě 23 procent obyvatel, o 30 let později to už bylo jen necelých deset. Albánci se také stěhovali za prací (do Slovinska, Chorvatska i do západní Evropy), ale jejich silný populační přírůstek to dorovnal.

Přichází Milošević

Nespokojenosti kosovských Srbů se svou situací využil v roce 1987 šéf srbských komunistů Slobodan Milošević. Na křídlech jejich protestů úspěšně přežil celoevropský pád komunismu, když se transformoval do role obhájce národních zájmů. V letech 1989–1990 postupně fakticky zrušil kosovskou autonomii a policie a armáda tvrdě potlačila albánské protesty. Došlo k masovému propouštění albánských zaměstnanců ze státních služeb. Albánci pod vedením spisovatele Ibrahima Rugovy reagovali zcela novou formou nenásilného odporu – vytvořením paralelní společnosti. Vytvořili vlastní školy a nemocnice, financované z paralelních daní a dávek Albánců v zahraničí. Do Německa, Švýcarska a dalších zemí západní Evropy jich uteklo nejméně 200 000 – hlavně mladých mužů, kteří nechtěli být nasazeni v řadách jugoslávské armády do války v Chorvatsku a Bosně. Z této doby také pochází exploze albánského organizovaného zločinu. Podobně jako kdysi Siciláné v Americe, využili i Albánci své uzavřenosti, pevných a širokých rodinných vazeb (řada Albánců má příbuzné od Turecka přes Balkán, západní Evropu až po New York) i toho, že jen málokdo zná jejich jazyk, a vytvořili jednu z neúspěšnějších sítí pro pašování heroinu. Nutno dodat, že v 90. letech jejich mafie čile spolupracovala se srbskou tajnou službou, která se na pašování drog na Západ také podílela. Alespoň v něčem neexistují etnické hranice...

Rugovův nenásilný odpor ovšem nikam nevedl a represivní policejní režim bělehradské vlády nakonec vyvolal v roce 1998 ozbrojené povstání radikálů z Kosovské osvobozené armády (UČK). Milošević odpověděl plošným terorem a vyháněním a to na jaře 1999 vedlo Severoatlantickou alianci k leteckým úderům na Srbsko. V létě 1999 pak do Kosova vstoupily jednotky NATO a Kosovo je od té doby pod správou OSN. Přišel další kruh odplaty – vyhánění kosovských Srbů, kterých nyní v Kosovu zbývá jen zhruba 100 000.

Co nabízí budoucnost

Po osmi letech nabízí nyní Kosovo smutný pohled. Srbské represe jsou sice minulostí, ale dědictví minulosti zůstává. Na Kosovu nikdy nefungovala demokracie, klasický volný trh ani právní stát v plném slova smyslu. Budování těchto pilířů společnosti proto nejde snadno. Nezaměstnanost, korupce, nefunkující justice, zločin... to vše tíží dnešní

Kosovo. Není to ale důvodem k odmítnutí samostatnosti. Podobnými nešvary totiž trpí většina balkánských států, bez ohledu na národnost a vyznání. A hlavně lepší řešení není. Po masovém vyhánění Albánců Miloševićem v roce 1999 už není cesty zpět. Nabídky na širokou autonomii měly přijít před patnácti lety, dnes už je pozdě. Navíc, případné znovuzačlenění Kosova do Srbska by (vzhledem k demografickému vývoji) znamenalo konec Srbska jako srbského národního státu. A že jsou Albánci muslimové a vznikne tu islámský stát? Předně, ne všichni Albánci jsou muslimové, mezi Albánci jsou i katolíci a pravoslavní. A i v muslimských domácnostech uvidíte častěji obraz Matky Terezy než Mekky nebo Medíny (i Ibrahima Rugova měl na pracovním stole portrét Matky Terezy, a katolickou katedrálu v Prištině otevíral se zjevným potěšením). Pro Albánce má mnohem větší význam než náboženství společně sdílená patriarchální morálka, zbytky zvykového práva a hrdost na vlastní národ (tedy vlastnictví či nacionalismus...). Albánci mají jen jednu ženu, pijí většinou alkohol, islámští duchovní nemají prakticky žádný vliv a praktikování islámu se omezuje víceméně jen na zvyklosti (svatby, pohřby...). Nejpoulnější postavou mezi Albánci je jejich národní hrdina, katolický vůdce Skanderbeg z 15. století a katolická světice Matka Tereza (Albánka – vlastním jménem Agnes Gonxha Bojaxhiu – narozená v makedonském Skopje). Navíc je Kosovo asi jedinou muslimskou zemí, kde se imámové modlili za padlé americké vojáky v Iráku. Byli to totiž především Američané, kdo jim přinesl v roce 1999 svobodu.

Nezávislé Kosovo je tak příležitostí mít v Evropě stát tvořený přesně takovými umírněnými evropskými muslimy, jaké bychom si přáli. To samozřejmě neznamená, že kosovští Albánci netrpí jinými nešvary, především nacionalismem. Ve své vlastenecké euforii zapominají, že – bez ohledu na to, co všechno se mezi Srby a Albánci dělo – Kosovo bylo a je místem obou dvou národů (nemluvě o dalších menšinách: Turků, Bosňáků, Goranců, Romů...). Teď je nutno zaměřit se v maximální možné míře na ochranu zbylých Srbů a srbského kulturního dědictví. To je důležitější než to, zda bude Kosovo samostatné nebo ne. Jinak hrozí, že tisíc let trvajících srbská přítomnost na Kosovu bude kvůli jednomu nešťastnému nacionalistickému století vymazána.

Matyáš Zrno, Občanský institut

Z MATERIÁLŮ HNUTÍ PRO ŽIVOT ČR

Ochrana přírody versus ochrana života

Důsledky politického programu Zelených

Foto: archiv

Populární zelená

Strana zelených získala v naší zemi na popularitě. Už se dávno zapomnělo na frázi „zelený mozek“. Být zelený je naopak „in“. Zelené často volí lidé znechucení tradičními stranami. Lidé očekávající nový, citlivější a odpovědnější přístup. Málokdo, dokonce ani většina členů zelených, přitom nepřemýšlí nad dopady východisek své strany.

O filosofických východiscích této strany se moc nemluví a tak není tolik zřejmé, co od nich lze očekávat a jak by vypadal svět, který by nám ideologové tohoto hnutí rádi připravili. Bude to krásné prostředí určené pro lidi, nebo naopak prostředí od lidí očištěné? Nejsou lidé v jejich podání jen přemnoženým druhem, který ničí Matku Přírodu? Jaký mají vztah k eutanázii, umělým potratům, antikoncepci atd.?

Jako každá ideologie je i environmentalismus (vztah životního prostředí a společnosti) do značné části rozporný. Mezi základními východisky zelených můžeme překvapivě pozorovat praktický materialismus a zároveň mnohem otevřenější zbožštění hmoty ve formě přírody, kterou staví nad člověka.

Panteistický utilitarismus

Se socialismem má toto hnutí více společného, než se na první pohled zdá – podobně jako socialismus je i toto hnutí utilitarismem (dobré je to, co slouží

cíli, bez ohledu na prostředky). Jen je zde utilitarismus posunut k dalšímu cíli – dobré je to, co je dobré pro přírodu. Zelení nevidí nejvyšší dobro v člověku, ani v lidstvu, ale rovnou v celé planetě, neboť: „Kdo je člověk, aby se vyvyšoval nad okolní svět?“

Jednoduše řečeno – zelení degradují člověka na pouhou součást přírody – chytré zvíře. Sice chytré, ale stále jen zvíře, jedno z mnoha obývajících Matku Zemi.

V socialismu neměl jedinec sám o sobě žádnou cenu. Cenu měl pouze jako člen kolektivu.

A environmentalismus? Mluví se o čisté přírodě, ale to neznamená čistou přírodu *pro* člověka. Mluví se o zdravé planetě, ale to neznamená zdravé *pro* člověka. Člověk má v očích zelených cenu pouze jako *harmonická* součást planety.

Panteistický utilitarismus pak považuje za dobré to, co slouží planetě, a za lé to, co jí škodí – třeba člověk – a to je tragickým klíčem k dalšímu posuzování.

Materialismus – varianta panteismu

Klíčový pojem a vlajka všech dokumentů zelených je paradoxně termín „kvalita života“. Tento termín by si zasloužil hlubší zamyšlení, neboť je v praxi přímým dítětem praktického materialismu, který zná jen smysly a jejich uspokojení. Je to zvláštní, protože právě zelení volají po tom, že člověk má

jiné potřeby než jen svůj žaludek. Zapomínají však na to, že materialismus je jen jednou z mnoha tváří panteismu. Komunisté o tom mlčeli a zelení to také nezdůrazňují. Kvalita života je tak v praxi synonymem pro hédonistickou morálku – pro tělesnou spokojenost a užitečnost. Vůbec proto nerozumí smyslu bolesti. Když například naděje na uzdravení mizí, zdá se, že život ztrácí smysl a jako řešení se nabízí smrt. Kvalita života *de facto* znamená, že není-li život kvalitní, je lepší, aby nebyl žádný. Něco jako staré vražedné heslo „každé dítě chtěné dítě“. Proto člověka až mrazí, čte-li v programu zelených, že: „budou prosazovat, aby se... zveřejňoval nově sestavený index kvality života, který... se stane hlavním měřítkem úspěšnosti politiky“. Kdo bude kritéria pro posouzení kvalitního života vytvářet? Vejdou se do nich i lidé nemocní, na vozíčkách nebo staří? Jakmile se změní *právo na život* na *právo na kvalitní život*, velká část lidí si přestane být jista životem.

Navíc stojí za připomenutí, že neměli v pohledu zelených člověk sám o sobě žádnou zvláštní cenu, je nutné všechny jeho zájmy a kvality života dávat do souladu se zájmy a kvalitami života dalších druhů. Když totiž zelení mluví o kvalitě života, mluví bohužel o kvalitě VŠEHO života.

Ekologie jako rovnováha

Zelení ve svém Politickém programu píší: „Strana zelených při řešení společenských problémů na první místo klade hledisko kvality života. Chceme směřovat ke společnosti ekologicky a sociálně udržitelné, s živou, novou [ekologickou] demokracií.“ Je dobré si uvědomit, že člověk je velmi přemnoženým živočišným druhem. A protože ekologie je nauka o rovnováze v přírodě – aby se jeden druh nepřemnožil na úkor jiného – není další rozvoj lidstva zrovna tím, po čem by zelení prahli.

Zabezpečit dobrou kvalitu života znamená v prvních krocích pro zelené politiky neomezovat sebe ani ostatní tvory – přece nemůžeme omezovat zvířata – ale je nutné to s lidmi udělat jako se zvířaty: omezit jejich počet. Je přeci v zájmu Matky Země, aby zde bylo méně lidí a další se nerodili. Proto zelení kromě výjimek nemají nic proti beztrestnému zabíjení dětí před narozením, ale podporují zákon, který drako-

Z MATERIÁLŮ HNUTÍ PRO ŽIVOT ČR

nicky trestá ohrožení vajec ptáků či životního prostředí místních žabek.

Otázkou je, jak to zelení zařídí, pokud někdo bude chtít mít více dětí, než ekologická demokracie stanoví jako únosné pro Matku Zemi.

Člověk jako nepřítel přírody?

Ochrana přírody je spravedlivý požadavek. Podobně jako socialismus vznikl jako zlá reakce na nemilosrdný kapitalismus, tak i environmentalismus vznikl jako reakce na nemilosrdné drancování země a stavbu betonových ghatt. Ovšem revoluce a extrém není nikdy moudrým začátkem. Zelení tak dnes nechápou přírodu a člověka jako dva vzájemně se doplňující subjekty, ale v duchu třídního boje jako dva soupeře, kteří bojují o životní prostor – *Lebensraum*. Naléhavost a důležitost svého jednání pak zdůvodňují již vousatým bludem anglikánského kněze Malthuse o přemnožení lidstva, neschopnosti planety uživit lidstvo a budoucích hladomorch: a běda, když někdo tuto hysterii zpochybní, jako to čas od času dělá Václav Klaus.

Člověk však není jenom zvíře a v tom je rozpor utopie zelených. Kdyby byl, nijak by se neomezoval, ale bral by si všechno podle svých pudů. Zelení říkají, že člověk je živočišný druh, ale zároveň nechťejí, aby se jako zvíře choval. Chtějí, aby myslel na druhé a na budoucnost více než na svůj druh, a aby se omezoval: v tom je rozpor, neboť to zvířata nedělají.

Člověk má na rozdíl od zvířete nejen chytrost, ale i rozum, a umí se ptát. A rozum dovede kriticky myslícího člověka i bez Bible k poznání lidské přirozenosti, jejímu vztahu k přírodě a nutně i k otázce, kdo musel dát svou inteligenci dohromady celý tento úžasný svět.

Ekologická spravedlnost namísto třídní?

Ochrana přírody je věc sama o sobě dobrá. Pokud se však stane politickým klíčem ke všemu jednání, stává se z agendy zelených hrozba o to větší, že se k upřednostňování přírody a související degradaci člověka otevřeně hlásí. Člověka pak mrazí, když v programovém prohlášení této politické strany čte o *ekologické demokracii*. Ač obaleno příjemnými frázemi, jedná se o demokracii vyvažující zájmy lidí a zájmy planety. Ty druhé bude zastupovat skupina vyvolených. Doufejme proto, že se nedočkáme i ekologického práva, ekologického myšlení a ekologické spravedlnosti.

Myšlenky mají své dopady

Problém degradace člověka na pouhý živočišný druh je však mnohem hlubší a nebezpečnější, než si běžně uvědomujeme. Všichni se znovu a znovu děsíme, jak mohly vzniknout koncentrační tábory. Tyto tábory ovšem nevznikly z fobií a bláznovství jednoho člověka, jak se nás snaží někteří historici přesvědčit. Bylo to logické vyústění darwinismu kombinovaného s praktickým materialismem, který degradoval člověka na pouhou hmotu – nejvyvinutější zvíře. Konec konců baráky v Osvětimi – Březince II. byly původně stájem pro koně polské armády. Nacisti je pouze s drobnými úpravami použili pro „ustájení“ jiného živočišného druhu – člověka.

Nacisté (nacionální socialisté – tedy dělnická strana) zacházeli s lidmi jako se zvířaty a my se toho dnes děsíme. Titiž nacisté se sami pokládali za lepší zvířata a hlásali zcela logicky návrat k přírodě. Měli pečlivé a přísné zákony na ochranu zvířat (novelizované v roce 1938) zakazující kruté chování nebo pokusy na živých zvířatech. Pouze ministr vnitra mohl udělit výjimku podle §5.

Nemělo by to být však pro nás překvapením. Konec konců učebnice dějepisu nám vtloukaly a stále vtloukají i našim dětem Darwinovy vývojové teorie aplikované na člověka. Člověk je jen kus masa, chytrá a pracovitá opice. Problém nastane v okamžiku, kdy nějaká politická síla tuto teorii vezme vážně a začne s člověkem jako se zvířetem i zacházet. Pak je na místě se zamyslet, zda teorie odpovídá pravdě, a místo posílání Hitlera nebo Stalina do blázince

se zamyslet nad vlastní životní filosofií. Tím, že se z těchto vůdců dělají nemocní blázni, se pouze zavírají oči nad příčinami této katastrofy. Hitler neudělal nic jiného, než že politicky důsledně aplikoval materialistické teorie.

Socialismus a komunismus však používal Darwin jenom jako prostředek k odmítnutí Boha. Environmentalismus má materialistickou verzi Darwinovy teorie přímo v jádře svého politického pohledu na svět. Proto se můžeme připravit na mnohem tragičtější dopad.

Nebezpečí zvláště pro ateisticky vyprahlou ČR

Environmentalisté postřehli stále silnější touhu člověka po něčem, co ho přesahuje, po nějakém vyšším cíli. Lidé jsou totiž už z prostého materialismu vyprahlí a touží po nenáročném duchovnu. Část zelených nám proto nabízí starý laciný panteistický blud – Matku Zemi, Gaiu. Toto pseudonáboženství se zatím prodává v poměrně nenáboženské formě a je často vnímáno spíše jako poezie. Jedná se o jakýsi mix socialismu a spiritismu a záleží na každém individuálně, které složky si chce přidat více. Proto lze ve Straně zelených nalézt jak kované materialisty, tak i hlubinné senzibily.

Druhým psychologickým nebezpečím úspěchu Strany zelených je, že každý chce být sám před sebou dobrý. Čím je člověk větší dravá hyena, tím více si zakládá na své dobrotě a užitečnosti. Goebels s Hitlerem byli vegetariáni (plánovali časem nařídít vegetariánský zákonem). Nebo např. slavný horor

Z MATERIÁLŮ HNUTÍ PRO ŽIVOT ČR

„Psycho“ končí scénou, kdy vrah sedí nehnutě v cele, nechá po sobě lézt mouchu a říká si: „Jen ať mě pozorují, ať vidí, že já bych neublížil ani mouše.“ Dnešní člověk tváří tvář zlům, jako jsou rozvody, umělé potraty, eutanázie, genocidy (Jugoslávie, Rwanda) a totality s hladomory (Čína, Severní Korea) potřebuje dělat dobročinnost – posílat dárcovské esemesky atp. A ti s citlivějším svědomím potřebují taky bojovat za všelijaká „práva“ nebo právě za ochranu přírody. Čím větší je sám dravec, čím horší má vztah k životu, k lidem kolem sebe, tím víc má sklon něco hájit, bránit určité formy života, třeba práva brouků...

Důsledky pro ochranu života

Aplikace světonázoru zelených na svět vede k tragicky logickým důsledkům. Převedení na jednotlivá témata lze poměrně jistě předpovědět.

Oslabení vztahu k Bohu i k člověku vede nezbytně k „praktickému materialismu“, ve kterém vzrůstá individualismus, utilitarismus a hedonismus. Ukazuje se, že onen výrok apoštola: „A protože se nesažili poznat Boha, dopustil Bůh, že klesli do převrácených názorů, takže se dopouštěli věcí ošklivých“ (Řím 1,28) je neustále platný. Místo hodnot spojených s „být“ nastupují hodnoty spojené s „mít“.

Sleduje se pouze jeden cíl, totiž vlastní tělesné blaho. „Kvalita života“, jak se říká, je z velké části nebo úplně tvořena materiálním nadbytkem, nezřízeným konzumováním věcí, fyzickými půvaby a potěšením těla. Vyšší kvality bytí, jako hodnoty vztahové, duchovní a náboženské, jsou zcela opomíjeny.

V této perspektivě bolest, která nutně provází lidský život a je ostatně částí osobnostního rozvoje, dostává jakési „znaménko cenzury“, je odmítána jako neužitečná, dokonce jako zlo, kterému je vždy a všude třeba se vyhýbat a bojovat proti němu. Když však ji už není možné přemoci a naděje na dobré zdraví v budoucnosti mizí, pak se zdá, že život ztrácí všechn smysl a v člověku uzrává touha přisvojit si právo na jeho ukončení.

Ve stejném kulturním prostředí tělo již není pojímáno jako hluboce osobní realita, jako znamení a místo vztahů s ostatními, s Bohem i se světem. Je redukováno na pouhou materii: určitý komplex orgánů, funkcí a sil, které je možno

V případě *umělých potratů* zelení nejsou pro ochranu dětí (i podle jejich programu). Přece čím méně dětí, tím lépe – úleva planetě. Tím spíše to platí u eugenických potratů, při nichž jsou zabíjeni děti s podezřením na tělesné postižení.

V otázce *antikoncepce* je velmi zřetelně vidět, čemu se dává přednost – i když jsou známy zhojbné dopady hormonální antikoncepce na zdraví žen i její dopady na životní prostředí (např. ryby), nemluví se o návratu k přírodě. Zelení naopak navrhuji její hrazení z pojištění. Úleva planetě od dětí je zjevně silnějším argumentem než fakt, že hormonální antikoncepce zcela jistě není právě přírodní záležitostí. Planeta má tak přednost před zdravím jednotlivce, ničením výroby farmaceutických gigantů.

Proti *umělému oplození* námítky těžko budou – vždyť jsme jen zvířata a u nich inseminace funguje již dávno. Spíše bude

užívat podle jediného měřítka příjmemosti a výkonnosti. Tím se také sexualita stává neosobní a je pouhým nástrojem: místo toho, aby byla znamením, místem a hlasem lásky, darování sebe samého a přijímání druhého s veškerým bohatstvím osobnosti, stává se víc a více příležitostí a nástrojem k tomu, aby člověk byl sám svým pánem a uspokojoval své vlastní touhy, rozkoše a choutky. Tak je pokřiven a ničen původní smysl lidské sexuality a její dvojitý význam, totiž splynutí v jednotě a plození. Co je přirozeně obsaženo v manželském aktu, to je uměle oddělováno. Tím je manželské spojení znehodnocováno a plodnost podřízena úsudku muže a ženy. Plození se pak stává „nepřítelem“, kterému je třeba při sexuálním aktu zabránit. Pokud je přijato, pak jenom jako výraz vlastního přání nebo přímo vlastní vůle „nějakým způsobem“ mít dítě, nikoli touhy přijmout toho druhého a tak se otevřít bohatství života, které s sebou dítě přináší.

V této materialistické perspektivě jsou interpersonální vztahy co nejvíce omezeny. Postiženy jsou především ženy, děti, nemocní a trpící, staří. Skutečné měřítko hodnoty člověka – vzájemná úcta, nezištnost a služba – je nahrazeno měřítkem výkonnosti, funkčnosti a prospěchu. Jedinec není posuzován podle toho, čím „je“, ale podle toho, co „má, dělá a dokáže“.

Tak se uskutečňuje nadvláda silnějšího nad slabším.

Jan Pavel II., *Evangelium vitae* 23

časem otázka, kolika a komu vůbec bude povolena.

Eutanázie – samozřejmě: péče o „přestárlé“, postižené a nemocné je přeci proti přírodě.

Homosexualita je podporovaná a to včetně adopcí (jak plyne z programu). Vždyť tento vztah má samé přednosti – uspokojí citové a sexuální potřeby a zároveň je neplodný a tím k planetě citlivý. Zároveň se netrvá na manželství jako trvalém svazku jednoho muže a jedné ženy, protože pudům nelze poručit.

U *genetických manipulací* není zatím zřejmé, k čemu se zelení přidají – k touze hrát si s marxisty na Boha a svět vylepšovat, nebo zaujmou stejnou politiku jako u geneticky modifikovaných potravin a člověka si budou cenit alespoň jako kukuřice?

U většiny společenských otázek je klíčem k postoji zelených nekompromisní požadavek tolerance a zákaz jakékoli diskriminace. A to i tam, kde má tato shovívavost, resp. „povinná nevyšímavost“, společensky zhojbné důsledky: ve vztahu ke konzumaci „lehkých“ drog, k antisociálním projevům dětí a mladistvých, ke kriminalitě vůbec a k agresivnímu chování neintegrováných minorit. Hnutí zelených vzniklo totiž z levicové revolvy roku 1968 a nikdy tuto revoluční pupeční šňůru nepřestříhlo.

Závěr

Je však nutné spravedlivě připomenout, co bylo řečeno v úvodu. Většina členské základny o těchto otázkách nepřemýšlí a neuvědomuje si, jaké radikální myšlenky podporují. Vidí vážné problémy a neuvědomuje si, že lékem nemůže být zhojbná utopie. Podobně voliči Strany zelených vidí jen zdravé potraviny a hezké parky. Je to stejné, jako když u nás po válce získávala body Komunistická strana – nabízela práci, jistotu, štěstí, novost, optimismus, nezkaženost. Málodkdo tenkrát chtěl vědět a mluvit o logickém vyústění komunistických ideálů.

Doufejme, že budoucí ekologický parlament v naší ekologické demokracii neuvede do praxe ekologický zákon: „Aby jedni přežili, druhí musí pryč.“

Radim Ucháč

Literatura:

Politický program: Víze ekologické demokracie, 2003, <http://www.zeleni.cz>

Virginia I. Postrel: Zelená cesta k nevolnictví. Občanský institut, květen 1993

Jonathan H. Adler: Malé zelené lži. Občanský institut, září 1993

Boria Sax: Zvířata ve Třetí říši. Dokořán, 2003

VĚROUČNÉ OTÁZKY

Liberálové a křesťanství

Na dotazy týkající se víry a mravů odpovídají kněží a klerici Řádu bratří kazatelů (dominikánů) s úmyslem stanovisko Církve srozumitelně zprostředkovat. Dotazy lze zasílat na korespondenční adresu redakce.

Co je to liberalismus a jaký je jeho vztah ke křesťanství? Musí být křesťanství a liberalismus vždycky v rozporu?

Pokud má člověk porovnávat liberální myšlení (a nejen ono) s křesťanským, nachází se v metodologicky obtížné situaci. Zatímco křesťanskou pozici můžeme považovat za homogenní a konsolidovanou a případně můžeme najít oporu v oficiálních autoritách, které mohou být referenčním bodem v případě nejasností, u liberálního myšlení máme co do činnosti s velmi různorodým proudem názorů, tendencí a postojů, mezi nimiž by bylo možné najít mnohé rozpory, pokud by byly postaveny vedle sebe. V některých případech se pozice jednotlivých liberálů od sebe liší natolik, že označovat je jedním a týmž názvem může být spíše zavádějící. Otázka byla specifikována doplňkem „individuální utilitarismus“, což zjednodušuje situaci jak v dobrém, tak špatném slova smyslu. Negativem je zúžení a zploštění výkladu, ba i jeho jistá schematičnost, naopak pozitivní je přesnější vymezení problému, které umožňuje jeho představení na omezeném prostoru. Je nutné podtrhnout, že zde bude řeč pouze o jistém druhu liberalismu, značně vulgarizovaném, který bude na-

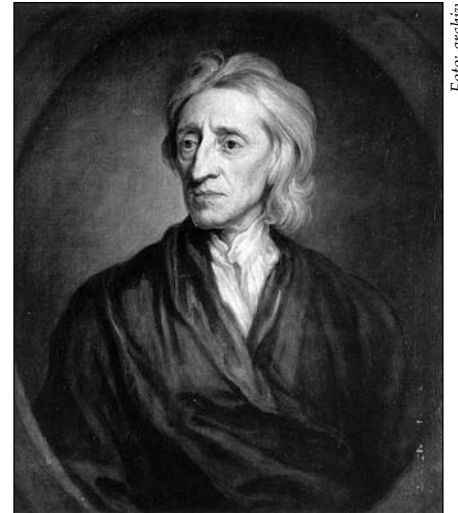
Liberalismus (latinsky *liber* svobodný, *liberalis* svobody se týkající, svobodomyšlný) je politický směr nebo také filosofický pohled, který stojí na tom, že svoboda je prioritní politická hodnota. Tato ideologie původně vznikla v 19. století ve Španělsku a má kořeny v evropském osvícenství.

Liberalismus usiluje o maximální svobodu, a to jak osobní, tak i ekonomickou, náboženskou a politickou. Klasický liberalismus dobře charakterizuje citát: *Svoboda tvé pěsti končí na špičce mého nosu.*

Utilitarismus, etická teorie založená na principu užitečnosti, stanoví, že akce je užitečná, pokud vede k co největšímu a nejtrvalejšímu štěstí co největšího lidí. Záleží tedy především na následcích každého činu, to, zda je čin v souladu s normami, je druhořadé.

víc prezentován se zřetelem na to, co ho odlišuje od křesťanského myšlení, tak jak jej můžeme nalézt v katolické sociální nauce. Z výkladových důvodů tak budou oba náhledy prezentovány jako zásadně protikladné.

Nejprve je však nutné si uvědomit, že zde nejde o dvě pozice, které by byly na stejné úrovni. Zatímco křesťanství je náboženství a jako takové nabízí komplexní pohled na svět a jasnou hierarchii hodnot, liberalismus je zejména v tomto případě spíše jakýmsi politicko-sociálním „know-how“, které nabízí recepty, ale ne vysvětlení. Slovo „liberální“ je odvozeno od slova svoboda, což je termín jistě biblický a křesťanský a má své místo v hierarchii hodnot, kterou křesťanství předkládá. Liberálové, kteří vyznávají individuální (spíše by se snad mělo psát „individualistický“, alespoň v tomto případě) utilitarismus, však ve svobodě žádnou hodnotu nevidí. Vnímají ji (přesněji řečeno jeden z jejich projevů, totiž svobodnou volbu) naopak jako pouhý prostředek ke spravování lidské společnosti. Pokud jde o ekonomickou a politickou sféru života, je to v jistých mezích nejenom přijatelné, ale i záhodné. Ovšem v případě individualistických a utilitaristických liberálů tento prostředek zůstává jedinou postulovanou realitou a jako takové jí je připisována neomezená účinnost a právo rozhodovat. Takto rozšiřují pole svého působení na všechny oblasti lidského života, zejména pak na morálku a náboženství, když jako jediné kritérium uznávají právě svobodu volby v každé jednotlivé oblasti. Je zde celkem lhostejné, zda je na pozadí jejich uvažování myšlenka Adama Smitha o volném trhu, který dospívá sám k nejlepšímu výsledku; v situaci, kdy je odmítnuto každé hodnotové smýšlení, zbývá už jen všeobecně aplikovat onen „recept“, který se jistým způsobem osvědčil, tedy nechat každého dělat, co se mu zlíbí. To, že jeho vůle bude tihnout k individualismu a utilitarismu, je již vedlejší, ostatně nelze to nijak dokázat, ovšem právě minimalistický požadavek utilitárnosti (tedy výhodnosti) aplikovaný izolovaně na lidského jedince (odtud individualismus) umožňuje minimalistickou odpověď. Zjednodušeně řečeno, tito lidé předpokládají jen vel-

John Locke, jeden ze zakladatelů liberalismu

mi nízkou úroveň lidského života, který se spokojí jen s efektivním využíváním dostupného, a dávají tedy velmi jednoduchou a tudíž zjednodušenou odpověď na tento požadavek s tím, že za ni ani nenesou plnou odpovědnost. Proto jsou také naprosto neúměrné a nepřijatelné požadavky, které pro svůj postoj reklamují. Jak vidno, otázka svobody se nakonec zcela ztrácí z obzoru a zůstává jen mechanismus, kterému je přikládána všeobecná platnost v situaci, kdy není uznávána žádná skutečná hodnota. To je pochopitelně v příkrém rozporu s autentickou křesťanskou pozicí. Ta nejenže musí být v první řadě orientována hodnotově, ale také přistupuje ke skutečnosti s podstatně obezřetnějším a moudřejším náhledem. Odmítá totiž názor, že by bylo možno nalézt nějaké čistě lidské řešení, které by bylo jednoduché, všeobecně platné a řešilo všechny problémy. Pokud je v případě utilitaristicko-individualistického liberalismu v pozadí imanentně přítomna velmi primitivní antropologie, v případě křesťanství je jeho přístup k člověku ukotven v metafyzických a antropologických strukturách, které jsou velmi hluboké a plastické a dávají prostor všem dimenzím člověka.

Velmi dobrý souhrn pojednávající o těchto otázkách lze nalézt v knize Arno Anzenbachera Úvod do filosofie v oddíle Sociální etika, která také inspirovala tuto odpověď.

fr. Ludvík Grundman OP

NA ZÁVĚR

Institut františkánských studií

Katolické vzdělávání dospělých

Již od roku 2000 probíhá v České republice tříletý cyklicky se opakující Institut františkánských studií. Byl založen předsedkyní Konference vyšších představených ženských řeholí v ČR S. M. Miladou Kopeckou OSF se souhlasem kardinála Miloslava Vlká, arcibiskupa pražského.

Přednášky i dobrovolné zkoušky se dělí na zimní a letní období. V postupném učebním plánu jsou vždy čtyři různé celodenní přednášky. V současné době chodí na přednášky – buď v Praze nebo v Olomouci – celkem 106 posluchačů a další přibývají. Překvapuje vysoká úroveň, která je dána i zájmem širokého spektra účastníků. Podrobné informace jsou dostupné na internetové adrese: web.katolik.cz/ifs.

Je zajímavé porovnat františkánskou Serafínskou spiritualitu s představami konsolidovaného křesťanství před kon-

cem poloviny prvního tisíciletí. Podle tehdejších představ byl *Kristus vynikající ikonopisec, který maluje podle svého obrazu nebeského člověka v těch, kteří v něho věří a mají na něj stále upřený zrak, a to z Ducha svého a z podstaty upřeného nevýslovného světla* (PG 34, 723n.; srov. česky Makarius 1878:143). Na člověku je, aby jako portretovaný hleděl na malíře: *I my musíme upírat svůj pohled na něj (Krista), věřit v něho, milovat ho, nechat být vše ostatní a věnovat pozornost jemu, aby vymaloval svůj nebeský obraz a vtiskl ho do našich duší.* (dtto Makarius 1878: 144). Makarios Alexandrijský byl kněz a duchovní vůdce mnišského společenství v Kelliích. Zemřel kolem roku 394. Podobně se vyjadřoval Gregorios, který se narodil v letech 329–330 v Nazianzu, městečku v jihozápadní Kappadokii.

Františkánská spiritualita má určitě podobné rysy, ale je bližší kříži naše-

ho Spasitele. Zejména se jedná o geometrické znázornění učení a odkazu svatého Bonaventury. Velmi zjednodušeně řečeno, náš kříž má v dolní části naše trápení i omyly, směrem nahoru očišťování a úsilí o přiblížení k Bohu, a v horizontální části činnost naší služby. Z jeho středu a v jeho světle, jež je obrazem a odleskem kříže našeho Spasitele, vidíme a poznáváme náš život a jeho další vazby. Podle františkánské spirituality všechno, co Bůh stvořil, je dobré, a to i lidská přirozenost. Tato spiritualita předpokládá, že i hříšníci touží po Bohu a po svém obrácení se opakovaně k Bohu vracejí. I v padlých lidech vidí zasutý Boží obraz. Zdůrazňuje více milost než hříšnost s tím, že zkaženost sice může být leckde běžná, není však normální. I z těchto důvodů je františkánská spiritualita blízká spiritualitě východní Církve.

Petr Jílek, KCLJ

Liturgická čtení

2. 12. Neděle Iz 2,1–5, Žl 122, Řím 13,11–14, Mt 24,37–44

1. neděle adventní

3. 12. Pondělí Iz 4,2–6, Žl 122, Mt 8,5–11

sv. František Xaverský

4. 12. Úterý Iz 11,1–10, Žl 72, Lk 10,21–24

sv. Jan Damašský

5. 12. Středa Iz 25,6–10a, Žl 23, Mt 15,29–37

sv. Sába

6. 12. Čtvrtek Iz 26,1–6, Žl 118, Mt 7,21.24–27

sv. Mikuláš

7. 12. Pátek Iz 29,17–24, Žl 27, Mt 9,27–31

sv. Ambrož

8. 12. Sobota Gn 3,9–15.20, Žl 98, Ef 1,3–6.11–12, Lk 1,26–38

Slavnost Neposkorněného Početí Panny Marie

9. 12. Neděle Iz 11,1–10, Žl 72, Řím 15,4–9, Mt 3,1–12

2. neděle adventní

10. 12. Pondělí Iz 35,1–10, Žl 85, Lk 5,17–26

sv. Julie a Eulálie

11. 12. Úterý Iz 40,1–11, Žl 96, Mt 18,12–14

sv. Damas I.

12. 12. Středa Iz 40,25–31, Žl 103, Mt 11,28–30

Panna Maria Guadalupská

13. 12. Čtvrtek Iz 41,13–20, Žl 145, Mt 11,11–15

sv. Lucie

14. 12. Pátek Iz 48,17–19, Žl 1, Mt 11,16–19

sv. Jan od Kříže

15. 12. Sobota Sir 48,1–4.9–11, Žl 80, Mt 17,10–13

sv. Valerian

RC MONITOR — zpravodajský čtrnáctideník vydávaný o. s. Res Claritatis pod záštitou České dominikánské provincie. Noviny jsou zaměřeny na osvětu široké veřejnosti v oblasti života a postojů římskokatolické Církve jako prevence náboženské nesnášenlivosti a xenofobie. Publikované zprávy jsou zveřejňovány na zpravodajském serveru <http://res.claritatis.cz>. ISSN: 1214-8458. MK ČR E 15474.

Korespondenční adresa redakce: Res Claritatis, Husova 8, 110 00 Praha 1, e-mail: redakce@claritatis.cz, číslo účtu: 1683820001/2400.

Redakční rada: Vít Cigánek, RNDr. Václav Frei, Mgr. Michaela Freiová, P. Mgr. Pavel Mayer OP, Zdeňka Rybová, Mgr. Radim Ucháč, Kateřina Ucháčová, Ondřej Vaněček, Mgr. Matyáš Zrno. **Teologický poradce:** P. Mgr. Pavel Mayer OP.

Objednávky: Noviny jsou distribuovány zdarma a lze je v požadovaném počtu kusů objednat na korespondenční adrese redakce. Jejich vydávání je možné jedině díky zasláním darům, které pokrývají náklady na tisk a distribuci. Náklady na jedno číslo činí přibližně 10 Kč, což ročně znamená 240 Kč. Všem dárcům Pán Bůh zaplať. Dary lze podle § 15 odst. 1 zákona č. 586/1992 Sb. uplatnit pro snížení základu daně.